

HAVIÐ

6.-8. flokkur

Undirvísingargongd til serframsýningina “Havið” á Listasavni Føroya

GRUNDARLAG

Kom umborð á “Havið” og uppliv eina ørgrynnu av listaverkum, sum viðgera leiklutin hjá havinum í samfelagnum, trúgv, vinnu, søguliga og heimspekiliga. Undirvísingargongdin er serliga ætlað 6., 7. og 8. flokki. Næmingarnir uppliva og rannsaka framsýningina “Havið” og eftirfylgjandi arbeiða við evnum, sum verða viðgjørd í framsýningini.

Tilfarið er væl egnað at brúka í føroyskum, náttúru og tøkni, handverk og list, søgu, landalæru, lívfrøði, og samfelagsfrøði. Á aftastu síðu er eitt yvirlit yvir bøkur og annað tilfar, sum kunnu brúkast sum íblástur til tykkara lærugrein.

ÁÐRENN, MEÐAN OG AFTANÁ VITJANINA

Fyri at geva næmingunum bestu fortreytirnar fyri at nema sær kunnleika og mennast, er tilgongdin skipað í trýggjar partar: áðrenn vitjanina, á savninum og eftir vitjanina.

Henda læraravegleiðingin gevur íblástur til, hvussu lærarin kann fyrireika sínar næmingar áðrenn vitjanina, og hvussu flokkurin í felag kann arbeiða við tilfarinum aftaná. Fyrireiking til vitjanina og viðgerð aftaná vitjanina kann taka frá 2 til 6 undirvísingartímar, og sjálvsagt enn longur um áhugin er til tess. Vitjanin á Listasavni Føroya tekur frá 45 min. til 1,5 tíma. Vit kunnu laga vitjanina til alt eftir, hvussu nógva tíð, tit hava.

UM FRAMSÝNINGINA

Havið fyllir nógva hjá okkum føroyingum, og soleiðis hevur tað eisini verið hjá føroyskum listafólkum. Á framsýningini ber til at uppliva fleiri enn 100 listaverk. Serframsýningin savnar eldri og nýggjari list í alskyns tøkni og setur verkini í eina felags rammu – gamlir, siðbundnir málningar av bátum og skipum kunnu upplivast lið um lið við eitt stórt segl úr menniskjahári og einum sjónbandi um kópakonuna. Umframt verk úr savninum hjá Listasavni Føroya eru eisini verk frá stovnum og privatfólki.

ÓKEYPIS ATGONGD

Vitjanir og rundvísingar á Listasavni Føroya eru altíð ókeypis fyri skúlar. Sendið ein teldupost til skular@art.fo ella ringið á tel. 31 35 79 fyri at bíleggja eina vitjan. Kunnið okkum um, hvussu nógvir næmingar eru, hvørjum flokki tey eru í, og nær tit kundu hugsað tykkum at vitja. Til ber at koma mánadag til fríggjadag í tíðarskeiðinum frá kl. 9-16. Tit eru eisini vælkomin at bíleggja eina rundvísing í føstu framsýningini, sum varð hongd upp av nýggjum í mars 2020. Ein slík rundvísing tekur umleið 45 minuttir.

FØRLEIKAMÁL

Endamálið við undirvísingargongdini er at geva næmingunum eina listaliga uppliving og at styrkja kunnleikan um samfelag, søgu, list og lívfrøði. Gongdin kann vera ein partur av eini longri undirvísingargongd og enntá partur av fleiri lærugreinum.

FYRIREIKING ÁÐRENN VITJANINA

Undirvísingin byrjar á skúlanum, har næmingarnir verða kunnaðir um komandi vitjanina á savninum, havið kring Føroyar og fiskiskap. Leggið endiliga tilfar afturat, sum næmingarnir hava havt og setið vitjanina í ymisk høpi.

Prentið uppgávuheftið og havið tað við tykkum, tá tit koma á Listasavn Føroya.

Á SAVNINUM

Á Listasavni Føroya bjóðar ein rundvísari tykkum vælkomnum. Við stóði í samrøðu millum rundvísara og næmingar verður greitt stutt frá Listasavni Føroya og tankarnar handan serframsýningina, og síðani verður farið runt í serframsýningini.

Sum lærari hevur tú ábyrgd av leiðsluni av flokkinum, og at næmingarnir loysa uppgáurnar. Vit eggja tær til at bjóða inn og byggja brýr millum forkunnleikan hjá næmingunum og nýggju upplivingarnar og royndirnar, sum næmingarnir fáa.

Innleiðsla: 5 minuttir

Rundvísing: 20-40 minuttir

Uppgávuhefti: 20-40 minuttir

Taka samanum: 10 minuttir

AFTANÁ VITJANINA

Tá ið tit hittast aftur í flokshølinum, kunnu tit práta um vitjanina. Saman kunnu tit práta um, hvat næmingarnir serliga minnst frá vitjanini, hvørji listaverk ávirkaðu tey. Síðani kunnu tit fara ígjøgnum uppgávuheftið, sum næmingarnir hava arbeitt við.

Á næstu síðunum eru uppskot til evni at arbeiða við í undirvísingini, og aftast er ein bókmentalisti.

UPPSKOT TIL EVNI AT ARBEIÐA VIÐ

1. HEIMSMÁL 14 – LÍVIÐ Í HAVINUM

Sjálvt um Føroyar eru eitt lítið land, so er havið kring okkum stórt. Havøkið er heili 274.000 kvm², og tí kunnu vit kalla okkum eina stórhavstjóð. Hetta hevur eina ábyrgd við sær, tá tað kemur til veiðu av fiski og tilfeingi, sum er í sjónum. ST hevur gjørt *Lívið í havinum* til eitt av seytjan heimsmálum fyri at varpa ljós á hetta ríka tilfeingi, og hvussu vit skulu fara um tað. 14. heimsmálið er at finna á snar.fo og kann brúkast í undirvísingini í øllum lærugreinum.

2. FISKISKAPUR – ÚTRÓÐUR OG VINNA

Føroyar eru farnar frá at vera eitt útróðrarsamfelag til eitt fiskiídnaðarsamfelag. Á framsýningini eru málningar, sum vísa menningina frá róðrabátum til hátøkniligar trolarar. Til dømis hevur Sigrun Gunnarsdóttir málað menn til útróðrar, Jack Kampmann hevur málað ein trolara, sum liggur við bryggju, og Frida Zachariassen hevur málað kvinnur, ið stakka fisk.

Í bókini *Føroya søga 1, 1750-1914* (s-bók á Snar), verður samfelagsbroytingin frá útróðrarsamfelagi til fiskiídnaðarsamfelag lýst. Tað er eisini áhugavert hjá næmingum og lærarum at hyggja at filmsbrotinum í s-bókini *Frá træslupp til stáltrolara*. Eisini viðger bókin *Søga 5* ferðina frá bóndasamfelagi til fiskivinnusamfelag.

3. LÍVIÐ Í SJÓNUM

Listakvinnan Astrid Andreasen hevur teknað eina røð av fiskum. Kanska kenna næmingarnir onkrar fiskar aftur? Astrid Andreasen hevur arbeitt nógv við lívinum í sjónum, og við støði í tekningunum á framsýningini er upplagt at prátta um tey ymisku fiskasløgini, sum til dømis eru undir Føroyum. Hvar liva teir, hvat eta teir, hvussu stórir eru teir? Tekningarnar á framsýningini eru at finna í bókini *Fiskar undir Føroyum*.

Nógv uppmerksemi hevur verið um tara seinastu árin, og her eru Føroyar í eini serstøðu. Fleiri firðir egna seg væl til taraaling, og fyrirkur hava góðar royndir við hesum. Fyrr var tari ikki nakað, sum fólk skoyttu um, men í dag er tari *superfood*, sum verður aldur og seldur til stórar fyrirkur uttanlands. Í *Náttura og tøkni 3* kunnu vit lesa um tey ymsu tarasløgini, og á framsýningini kunnu tit millum annað síggja verkið *Taraskógur* eftir Titu Vinther og ein málning av fjørumati eftir Floru Heilmann.

4. HAVDÁLKING

Plastic Dialogue er ein røð av verkum eftir Randi Samsonsen. Verkin eru gjørd úr tilfari, sum hon hevur funnið við sjóvarmálan. Við støði í gummihandskum, plasti og tekstili kunnu næmingarnir undrast, snakka og kjakast um dálking. Hvussu langa tíð tekur tað lutunum at uppløysast? Hetta kunnu næmingar og lærarar lesa meira um í bókini *Plastruskið í sjónum*, sum er til láns hjá Námi. Harafturat er tilfarið *Leiðin til minni rusk tøkt á Snar*. Dálking av høvunum er ein stórir trupulleiki, serliga eftir at vit eru byrjað at fiska við trolum. Oljudálking, eitrandi evni o.a. seta síni spor á náttúruna, og vit kunnu spyrja okkum sjálvi, um vit skulu byrja at hugsa øðrvísi um, hvussu vit fara um okkara tilfeingi

5. HVAT ER HAVIÐ?

Havdýpið er eitt stórt glasverk, sum Tróndur Patursson hevur gjørt. Bókin *Havið* er løtt og litrík og viðger tey trý dýpini í havinum. Næmingar kunnu millum annað lesa um fiskar, hvalir, saltvatn og tara. Lærarar og næmingar kunnu til dømis arbeiða við spurningunum, hvat fyri eitt av teimum trimum dýpunum, er listaverkið hjá Tróndi Patursson? Og hvat er hav gjørt av?

6. TIL LÆRUGREININA HANDVERK OG LIST

Í lærugreinini handverk og list kunnu næmingarnir gera standmyndir úr ruski. Í *Myndlistabókini*, sum kom út í 2020, eru dømi um, hvussu næmingar kunnu nýta tilfar so sum eggjabakkar, dósir og plast at gera listaverk. Næmingarnir kunnu eisini finna rusk í fjøruni ella á sandinum til listaverkini. Nógvur íblástur er at finna á netinum. Næmingar kunnu eisini endurskapa listaverk, sum tey hava sæð á savninum. Hvussu við at gera listaverkið hjá Zachariasi Heinesen *Skreytmynd av fiskum* úr kartongpappíri ella gomlum avísam, sum næmingar hava tikið við heimanífrá?

ÍBLÁSTUR TIL BÓKMENTIR

Bøkurnar egna seg væl til næmingar í 6., 7. og 8. flokki.

Bók og rithøvundar	Kapittul og síðutøl	Lærugreinir	Aðrar upplýsingar
Mouritsen, Rógvi: <i>Fiskar undir Føroyum</i> (2007)		Lívfrøði Náttúra og tøkni	Bókin finnst eisini talgilt á Snar
W. Gabrielsen, Geir og Blom, Kirsti: <i>Plastruskið í sjónum</i> (2019)	s. 12-17	Lívfrøði Náttúra og tøkni	Nám hevur gjørt talgilt tilfar um rusk. <i>Leiðin til minni rusk</i> er at finna undir “Náttúra” á Snar
Joensen, Jóan Pauli: <i>Føroya søga 1- 1750-1914</i> (2017)	s. 79 Frá bátshaldi til fiskivinnu, s. 85 Fiskaarbeiða á landi	Søga Samfelagsfrøði Landalæra	Bókin er eisini at finna sum S-bók
Isholm, Erling: <i>Søga 5</i> (2017)	s. 38 Føroyar gerast fiskivinnusamfelag	Søga	
Gray, Samantha: <i>Havið</i> (2002)	s. 4 Havdýpið	Náttúra og tøkni	Øll bókin er um lívið í havinum, og kann tí brúkast til annað enn bert havdýpið.
Andreassen, Sólgerð: <i>Náttúra og tøkni 3</i> (2006)	s. 40 Fjórán	Náttúra og tøkni	
Vestergaard, Helle og B. Gregersen, Hanne: <i>Myndlistabókin</i> (2020)	s. 43 Standmynd úr ruski	Handverk og list	Møguligt er eisini at finna íblástur til, hvussu listaverk kunnu endurskapast .
Tey 17 heimsmálini	Heimsmál nr. 14, Lívið í havinum	Allar lærugreinar	https://snar.fo/tema-19-11-2019/samfelag-og-soega/heimsmal